Фалц 67-68-69-228
БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ 7346

Број 1. У Новом Саду у понедељак 1. јануара 1901 Година XXXVI.

„Застава“ излази: сваки дан осим понедељника и дана за свецем

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот., на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију и све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Појединн бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Наклада: „Рада“ деоничарског друштва за издавање српских књига и новина у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе.“

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Појединн бројеви стају 10 потура.

Инв. бр. 7346

Двадесети век.

Тако, као данас, мора да је било отприлике онда, кад је Дијоген ишао у сред бела дана по улицама Атине и тражио — човека. И кад међу оним силним светом не нађе никога, запалио је фењер, па је и њиме тражио. Али му не поможе.

Данас нема више оних јадних фењера; данас је доба електрицитета. Па запалите ако хоћете усред бела дана и електрику, ви ћете при улазу у двадесети век бадава тражити оно, што би требали да нађете.

Нигде да видите правих људи, великих умова, нигде узвишена начела, ни племенитих мисли. Нема правих људи, правих књижевника, политичара, дипломата, грађана Све је то мало, ситно, кржљаво. Све је окужено ситничарством. А свет? Ох тај свет. Кад падне случајно каква искрена реч, сваки се то хвата од ужаса за главу, као да му кожу дерете.

Деветнаести век се на измаку своме изврзао у простог хвалишу и дрекавца. Своје прљавштине не пере, своје болести не лечи, него је навукао на своје грешно тело свилу и рукавице и то назива — културом.

Поред гомиле закона о слободи никад није воља народа мање вредила но данас; поред неизмерног богатства и сјаја народи гладују; поред културе, селе се хиљадама у — дивље крајеве...

* * *

На крају осамнаестог века изгледаше сасвим друкчије... Њутн и Локе дали су том веку већ на почетку нов културни правац, а Волтер, Русо и читава поворка великих и сјајних умова борила се неустрашимо за боље и сретније доба

На крају осамнаестог века завладао је нов дух светом. Дух душевности и човечности. Тај дух је захватио био великим и малима: народима и владарима

Катарина велика у Русији, цар Јосиф у Аустрији, Фридрих велики у Прусији и т. д покушавају свима начинима да уведу демократске преображаје у својим земљама. Ту се дижу житнице за сељаке, а нарочито цар Јосиф укида повластице и десетак уважа се једнакост пред законом, изриче слободу вероисповести. Бар је било — боље.

Други је дух онда обухватио срца људска, па продро и до престола. И тај дух учини местимице чуда. Владар: Карл Еуген од Виртенберга издаје 11 фебр. 1778. године окружницу и наређује да се она прочита у свима црквама Тамо он сам себе назива највећим грешником и тиранином. Моли свој народ да му опрости, а он се свечано заклиње, да ће се поправити и бити прави отац своме народу. Оженио се својом дотадањом милосницом и — одржао је реч.

А и народи под утиском новога духа и новога времена: дижу се на ноге. Прво устаје северна Америка, па Француска, а тек је измакао осамнаести век: диже се и Србија. Народима је овладало било само поуздање, они осетише да су људи и хтели су да живе као људи. И пођоше смело и неустрашимо у борбу за она права, која је познавало њихово време. У северној Америци исписаху на својој застави: Независност! у Француској: Дајте људима њихова права! у Србији: За крст часни и слободу златну!...

И погледајте сад деветнаести век! На почетку, тамо где осамнаести век тоне у деветнајести век, можемо донекле бити задовољни. Али што даље, тим се деветнаести век све то јасније показује као недостојни син свога оца.

Година 1848. забележена је у деветнаестом веку као доба буђења, као доба дивовске борбе за слободу. Али она румен, која се тада појавила у Европи, не беше небеска румен слободе, већ само румен попаљених кућа и проливене крви.

Буне од године 1848., беху већином — велики швиндл, само се још није нашао историчар, да тај швиндл опише. У слављеној фебруарској револуцији у Француској, не учествује народ, не учествује Француска, но само Париз. У Аустрији диже мајску револуцију — Беч И кнез Милош је имао потпуно право, кад је рекао: — Море, мене су бар проморали људи, који су самном заједно крвавили чакшире и помагали стварати Србију, а Метерниха протера неколико ђака и — шегрта. Мађарска револуција, није била чедо праве слободе, но чедо уображености. Ми видимо, да је та револуција тако тесногруда и хладна, да не уме да занесе и понесе собом остале народе Угарске.

Такве су биле и последице. Кад је победа пруске војске на Кенигрецу донела Угарској слободу и жељене законе од год. 1847/8., ми видимо, где угарски сабор, једну по једну слободну тековину напушта, а задовољава се са стезањем народности. У Аустрији труну плодови револуције за најкраће време, па и сама француска република, чедо фебруарске револуције, гине 1851. године на сраман начин... Тако је то било мање више у свој Европи. Народи су се тукли, али нису умели да очувају тековине; — дух правог слободоумља охладнио је у њима...

Једино је народносна мисао хватала корена и побеђивала у XIX. веку и само њу видимо донекле једру и бујну.

Што дубље улазимо у деветнаести век, видимо где се све већма губи душевност и човечност. Уплив народа слаби, а државна свемоћ отима све јаче маха. Штампу су ослободили, али су је — купили. Некада, чак и спутана, била је поборница слободе, данас је судопера и слушкиња силницима. А „слободан грађанин“ осиромашио је, „повукао“ се и изгубио независност.

У таквим жалосним приликама, осилили су се државници, који стоје на челу велесила, те носе „европску културу“ у најудаљеније крајеве. Каже се: „европска култура“, а у ствари је — пљачка. И нападоше Транзвал. што је мали, а нападоше Кину, што је велика. И онај, који сам подјармљује у далеким пределима, од куда може да има срца за ону јадну рају, која је подјармљена у европским крајевима.

Гроф Билов, државни канцелар велике и моћне Немачке, изговорио је већ сасвим на измаку X X. века, у немачком сабору,

ПОДЛИСТАК.

ЖЕНСКИЊЕ НА ВЕЛИКИМ ШКОЛАМА.

У последње време се у свима крајевима много о томе препирало, да ли да се женскињама дозволи полажење великих школа и универзитета, и у скоро свима случајевима одлучено је, бар донекле у њину корист. Код нас у Аустро-Угарској отвориште се женскима бечко и будимпештанско свеучилиште. У Немачкој им је слободно као приватне ученице полазити предавања на филозофским, а у Лајпцигу и Хали и на медицинском училишту. Но сваком поједином професору стоји од воље, да ли ће на своја предавања примати и женске слушатеље или не. Па неки се, а међу њима и чувени филозоф Куно Фишер у Хајделбергу и збиља стално противе овом упаду женских у храмове њихове мудрости.

Свима народима испредњачили су Швајцарци. Швајцарске штуденткиње уживају сва права академских грађана т. ј. слободно им се уписати на сва оделења, полазити без даљих препрека сва предавања, полагати све испите, склапати јавна ђачка друштва и т. д. Па зато се у Швајцарској и сакупише женске са свију страна света, које су жељне да своје знање прошире. Има ту Рускиња, Пољкиња и Немица у великом броју, а мало која народност европска да није заступљена бар са њих неколико. А подељене су по свима оделењима, највише на медицинском, онда на филозофском а има их неколико и на правном. У свему има их једна четвртина од свију штудената.

Као разлог против женске наобразбе наводи се, да се женска треба да посвети само оном позиву, за који је природа одредила, а то је: да буде жена и мати; па томе позиву треба тако сасвим да се посвети, да је немогуће, да јој остане још слободна времена за науку. И то је заиста разлог, против којега нико не може ишта рећи. Но, намеће се човеку питање, да ли жена, бар којој је могуће, не треба и за то да се изобрази више него што јој је то могуће у „вишим девојачким школама“, које су, нузгред буди речено, у свима скоро земљама на врло ниском степену. Па онда, зашто да је женска, бар она, која има дара и воље, осуђена на ону недостојну судбину, да седи и чека, да ли ће се једном човеку допасти да дође и да је запроси, а напослетку да пође макар за кога, тек да не плете седе. Зашто јој се не би дало прилике, да се изобрази према своме таленту, да постане самостално биће.

Не велим да свака женска треба зато да сврши универзитет, али некима, које су способне, држим да не треба пречити. Наука јој неће њене женске осећаје убити, као што неки мисле, него на против оплеменити, а знање своје моћи ће, ако се уда, и као жена, а нарочито као мати, врло добро употребити, а од своје околине задобиће тим не само љубав него и највише поштовање. Но нисам се хтела упустити у ову дебату, која је већ толико расправљана, него је тек узгред споменух. Хтедох рећи коју реч о штуденткињама у Цириху.

Оне, као што сам рекла, уживају погледом на науку, потпуну слободу. Својом вредноћом и радом не заостају оне ни најмање иза својих другова. На медицинским одељењима, нарочито у клиникама и шпиталима за женске и децу, постављено је увек по неколико женских асистената, које ради своје савесности и марљивости свакад уживају поштовање својих професора.

Свршив науке, даје им се у Швајцарској и прилика и да то знање употребе. У самом Цириху има девет женскиња лечника, које све имају врло добру праксу. Тако исто и по другим овдашњим местима; као што је и сасвим природно, јер на послетку мора свако увидети, да ће женски лекари бити свугде добродошли, где има живих женскиња. Исто тако свршене професорке намештају се на више девојачке школе и женске препарандије.

Живот овдашњих, а свакако и свију штуденткиња има неког нарочитог чара. У њему се не налази никад она досада или засићеност, која би могла доћи, од ду-

а пред лицем целог света речи, да политика не зна за душевност, да нема срца, већ треба да је руководи хладан рачун и голи интерес.

И Европа му је тапшала!

Али је у онај мах заборавила, да хладан рачун и голи интерес руководи и оног пустахију у гори, заборавила је, да тај голи интерес руководи и хијену, да пљачка гробове . . .

Као што се види, XIX. век се није могао завршити, а да му најкултурнији човек, „најкултурније нације“, не ударе и нехотице на чело жиг — срама . . .

Па опет, деветнајести век оставиће двадесетом веку у аманет бар једно — осветника. То је милитаризам. Милитаризам је прогутао у људима и у новцу најбољу снагу народима, а уз то лежи свом тежином на народној слободи и не да јој да се крене и развије.

И да би се одржао тај ужасни милитаризам, он мора преко мора у пљачку, јер га домовина већ не може сама да исхрани.

У тој домовини вичу већ милијуни занемарених и напуштених: Хлеба, хлеба!

Но ни „освајања“ не иду тако лако. Јер туку Бури, а и нека је Кина мекана као питије, она је тако огромна, да се и у тој питији могу заглавити освајачке војске. А шта ли ће тек бити, кад се стане делити шићар? Ко много трза оружје, од оружја ће и погинути . . .

Доћи ће велики судар, а хладан рачун и голи интерес, газиће до грла по крви. И не да ће је се напити, него ће се удавити у њој . .

И онда ће се опет сетити господа дипломате душе и човечности. Та има томе примера. Кад су 1815. године, после оних страшних наполеонских ратова, склопили у Паризу „свету алијансију“, изрекли су: „да ће у будуће и према својим народима и према страним државама владати строго по хришћанској науци. И водиља ће им бити: Правда, љубав и мир. И да ће помагати једно друго и да ће бити очеви својим народима и учиће их, да једно друго сматрају као делове једне целине, као „браћу по Христу“.

То је било, али се заборавило и биће опет, али се неће више лако заборавити. Само треба да дође она стара невоља. А она ће доћи. Јер ту невољу оставља XIX. век у аманет XX. веку.

* * *

Велики мудрац је казао: све што бива — паметно је. Сад већ ако и није баш паметно, а оно бар све што бива, кад није друкчије мора тако да буде

Па и овај пут којим иде човечанство, није се могао обићи. Тај је пут, као и сваки други, дугачак пут. Има местимице пењања, местимице низбрдица, местимице је равно и глатко, местимице — блато. Понегде иде брзо, понегде лакше, а понегде се и — заглави. Ићи помало и низбрдице и преко блата, па и заглављивати се — и то је напред. Јер се и то мора проћи, да се дође до мете.

XIX век је ишао већином преко блата, а на крају се баш заглавио. У XX. веку поломиће се мало и кола, па опет — и то је напред, јер кад и то чудо пређе, биће опет — равније

И ко нас гледа данас усред овог блата овако уморне убијене, поспале, малаксале, мора мислити, е је већ крај.

Па и то ће проћи! Доћи ће време, кад ћемо бити будњи, свежији, трезвенији. Потребно је у природи и оно привидно мртвило, потребан је — сан . . .

Шта ћемо кад није друкче ни с народима! Све што је живо, мора понекад и да спава. Спава и дрво у зиму, а и народи су жив организам.

Овај врхунац сна у XIX. веку казује нам, да је зима на измаку и да се ближи — пролеће.

Тешимо се дакле! И ко уме да буде филозоф, нека ради као онај пастир под отвореним небом, а без кабанице. Тај се само онда радовао, кад је непогода. Радовао се зато, јер је знао, да после непогоде увек наступа и мора наступити боље време. А јадао се само онда, кад беше лепо. Јер је знао, да после лепа времена мора пре а после наступити — непогода.

Ко уме, дакле, да буде филозоф, тај се данас на измаку XIX. века има богме и чему — радовати.

J. T.

Политика и хлеб.

— Реч-две народу о политици. —

— др. Ж — Нова је година. Шта више нови век. За часак смо оставили своје свагдање послове на страну, па имамо кад, а и дужност нам је, да на миру размислимо о важнијим питањима, међу које спада и питање о политици. Нарочито да се запитамо: да ли је политика само за политичаре од заната, а за народ није? Те да ли политика народу имовно шкоди, јер често чујемо, где се говори, да није за народ политика, већ нека гледа кућу своју, да не пропадне, а политика је многог упропастила.

И од челичног, вековима очврслог створа — политике — начинише страшног баука, којим хоће народ да застраше и да га на странпутицу одведу. „Каква политика — хлеба дајте народу!“ тако би говорили лажи-пророци, како би постигли свој смер.

Ал' да видимо, шта је то политика и какве свезе има са питањем о хлебу.

Блунчли — тај велики научењак у државном праву — говори нарочито о политици у једној својој књизи и ту вели, да политика обухвата читав државни живот, управу државну и утецање на државне послове, па у политичаре убраја државне чиновнике, посланике, новинаре и т. д., док државницима назива оне ретке људе међу политичарима, који дају правац политици, те су, рећи, вође политике.

Дакле политика главно ради о управи државној и државним пословима, а да без управе не може државе бити, јасно је, јер у држави се огледа поредак човечје заједнице, управо она је уређено стање човечјег друштва. И као што обична кућа не може да буде без управе и без кућног старешине, тако исто не може ни држава бити без управе. Шта више, политика је много потребнија држави као много већој и многобројнијој заједници од малене породице кућне. Па ако је та управа добра, тада ће и држава напредовати, као што и добра кућна управа и газдовање кућу унапређује. А да буде добра управа у држави, о том води рачуна политика. А тиче ли се нас држављана, шта се догађа у држави? Како да не, кад је држава наша рођена кућа, те нам је до тога стало, да се мање троши, а више прихода има, и да се не троши на непотребне, некорисне ствари, које не доносе никакве користи. Или зар да се не тиче нас, колико порезе плаћамо и да ли се нов порез увађа или не? Или зар да не мислимо на то, да ли је потребно какву економну грану подићи, потпомоћи или нов извор привреде пронаћи, па неко време или за увек оставити га неопорезованим?

Све то показује, да политика засеца у животно питање народно, да стоји у нераздружљивој вези са читавим напретком народним. Политика дакле, која се тим питањем бави, није беспосличарски посао, а најмање је шкодљива по џеп народни. Хлеб и политика су брат и сестра, рођени и љуто греше они, који вичу: „маните се политике, већ дајте, засучимо рукаве и подижимо имовно народ,“ јер како ће се тај народ подићи, кад је политички мртав, кад није научио, да се брине за јавне ствари, кад је учмао и кад је пустио, да му се капа кроји по вољи.

Залуд је ићи међу сањивим народом, па му викати да ради на напретку свом, кад су га успавали и проспавао је најлепше часове, а мудри оци државници донели законе, који му нису корисни, или заборављају да привреду подижу, па ударају намет на вилајет. Не може ни народ сам себи из основа помоћи, ако му држава не помогне, ако државна привредна политика не иде затим да народ имовно обезбеди, подигне. Што народ на своју руку подузме, похвале је вредно и народ не треба, да седи скрштених руку, већ нека подиже разне привредне задруге, нека се удружује, но то све ипак ма да ће бити корисно, ипак му неће уродити онаким плодом, какав може постићи мудра државна управа. А на ту управу може народ имати моћи уставним путем, (где има уставности) вршећи своје право.

На народу је дакле, да се не само удружује у привредним и новчаним задругама, већ и да добро очи отвори кад је реч о политици, и да подигне свој глас у корист народа, народног бољитка и среће народне. Народ то чини на изборима, где му се изборно право поштује и где су изборни срезови праведно подељени. А где види да не може тим путем, он протестује, подиже свој глас и тражи добре законе и поштовање њихово.

Узмимо само за пример Чехе, где су се прво борили за боље законе, а после бирали посланике, па ћемо одмах видети, да ваљани синци рода свога уму да бране одлучно права и корист свога народа, а сетимо се и нашег дива народног дра Св. Милетића, па ће нам још јасније бити, колико вреди одважна, одлучна борба за народна права и за народно добро, јер

рог времена и нерада, него неки угодан осећај, који свагда пружа живот, испуњен радом и тежњом за једним извесним циљем. Нема ту ни оних претераних уздисаја, који често напајају младе девојке, а ни претераног кићења ни афектације. Видећеш већином весела отворена лица, слободно природно кретање, једноставно али и укусно одело.

Била сам више пута на седницама овдашњег међународног друштва штуденткиња, чији већи део сачињавају Рускиње. Осим овог постоји још једно друштво Немаца. Изненадила ме је ту веселост и леп тон који је владао међу друштвом. Најпре обично држи једна чланица предавање о предмету који сама изабере, за тим се расправља о истом, свака или бар већина рекне своје мишљење, а обично се развије врло занимљива дебата, која обично подуже траје, а онда настаје забавни део вечера, на којем свака допринесе свој део да се што боље заједнички позабаве. Оне које су музикалне свирају у клавир. Буде ту и модерне и класичне музике. Сећам се једне младе Рускиње, која је својим дивним певањем сваки пут доводила цело друштво у удивљење и весеље. Неке би играле „шаха“ или што друго, неке читале што забавно, кадгод је дошло и до игре, а уз све то пио се чај, обичај кога су завеле Рускиње.

Те вечери, које се обдржавале сваког четвртка, имале су а и постизавале ту сврху, да штудентките међусобно зближе и упознају, и да им надокнади ону забаву, коју женске иначе имају код куће. Јер породице швајцарске обично затварају своја врата пред свим што је страно, великог гостопримства код њих нема, а странци су по њином мишљењу само зато створени, да они од њих новаца заслуже. Нарочито руске штудентките су им нешто страховито, ту постоји неко нарочито непријатељство. Зли језици говоре да су Рускиње, нарочито у пређашња времена, биле мало немарне, па ако која није одмах окрпила своју сукњу, него је у свом заносу за овим или оним питањем, носила подерану, док се није сасвим распала, ударише су Цариншкиње у вику и буку. Рускиње се опет зато нису бринуле, те отуд дође до великог непријатељства између обојих, које се и до данас сачувало и пренело се на све што се зове штудентките. Мало којој да се није догодила, да је тражећи себи стан, наишла и на тако конзервативну кућу, где би је обично отправили са одговором „ми не узимамо женске.“

Изнимку чине оне породице које од тога живе да држе ђаке. Кадгод је по цела огромна кућа напуњена женским или мушким ђацима. Швајцарци их онда приме потпуно у своју породицу, и човек се на њих не може тужити.

М. М.

сваки напредак у добру претпоставља победу зла т. ј. свако добро, које је дошло, морало је пре тога победити, савладати зло, препреке, које су му на путу стојале

Блунчли каже: ваљан и прави државник не да се замислити без мушке чврстине, мушког карактера, а то исто, а још и више важи за политичара, па још за српског, те с тога наши политичари су позвани, да нашем народу предњаче у одлучном раду за напредак народни, а народу да дају добар пример и поуку, како би и срп. народ живнуо и на политичком пољу новом снагом, новим радом. Па у то име добикујемо свима:

Срећан вам нови век!

Браниоци саборског одбора.

Пакрац, о Божићу.

Кад је била код нас сазвана епархијска скупштина, онда је члан епархијске скупштине г. Коста Јовановић из Дарувара израдио неколико предлога за ту скупштину, штампао их и разаслао члановима епархијске скупштине на промишљање. Међу тим предлозима беше један о уређењу свештеничке плате а други о што скорашњем сазиву нашег народно-црквеног сабора. Предлагач је тражио да епархијска скупштина подигне свој глас за ванредни састанак сабора, доказујући преку потребу тог сабора.

У доказима је навео жалосно стање које влада у нашој автономији, навео је како саборски одбор са својим радом руши углед автономије, а навео је и то да би сабор био преко потребан и због тога, да се једном већ изведу на чисто оптужбе које се подижу у народу против патријарха Георгија.

Јасно је да је предлагач имао права да јасно и отворено наведе узроке са којих је поникао његов предлог. И јасно је да је он имао права да отворено и незавијено као слободан члан епархијске скупштине каже своје мишлење о нашим автономним приликама.

Но шта се догодило? Епископ Мирон држао је, да он има права прописати како ко сме и може мислити, па ако му се чије мишлење не допада, онда он тога и да тужи и казни. Тога је бивало до душе у средњем веку. али данас тога не би смело бити тамо, где постоје скупштине тамо морају имати скупштинари и права да критикују рад автономних власти, и да отворено кажу шта им се не допада.

Епископ Мирон поред свег тога позвао је на одговор г. Косту Јовановића, како је он смео вређати и нападати своју предпостављену власт, саборски одбор. Г. Коста Јовановић изјавио је. да он има права критике и да њега није народ бира у скупштину да он мора метанисати пред саборским одбором и онда, кад му се што не допада. Иначе саборски одбор није власт епархијској скупштини нити члановима њеним, јер епархијска скупштина одговара само сабору.

Поред свег тога је административни одбор пакрачког владичанства 19. децембра текуће године осудио г. Косту Јовановића на укор што је увредио своју предпостављену власт. Г. Коста Јовановић могао је против ове осуде жалити се саборском одбору али он то није учинио. Он је поднео акт епархијској управи у коме изјављује да укор не прима, али неће да се жали саборском одбору јер је саборски одбор у тој ствари заинтересован, а и иначе оно што је он учинио као члан епархијске скупштине не спада пред саборски одбор као што то није спадало ни пред административни одбор. — Изјављује да ће се против поступка административног одбора жалити првој епархијској скупштини што тај административни одбор, члановима епархијске скупштине завезује уста и не допушта им да могу повести реч о ономе што највише кочи точак напретку наше автономије и напредку наше православне цркве. И зато што епархијски административни одбор гази по греху он га не може подупирати и неће више да буде члан таког епархијског административног одбора, докле год тај одбор не опозове свој закључак. Ако је он увредио саборски одбор и патријарха Георгија то нека га саборски одбор и патријарх Георгије туже суду и он ће одговарати за све увреде. Ако епархијски административни одбор пакрачки мисли, да је он адвокат патријарха Георгија и саборског одбора, то нека га он тужи суду.

Нема сумње, да се епархијски административни одбор пакрачки није надао оваком колачу. Он је мислио да има пред собом пузавца а не човека од карактера. Зар ће вечито да попуштају и да се увлаче наши самостални народни људи пред онима, који чине незаконитост? Евала господину Кости Јовановићу на његовом мушком држању. **Р.**

Политички преглед.

Избори у Аустрији. До сада је обављено свега 267 избора за аустријско веће. Још има да се обаве 158. При јучерашњим изборима страдали су немачки либерали. Радикали су им отели 3 мандата а 3 долазе у ужи избор. Млади Чеси су одржали све своје срезове и још су неке мандате задобили.

Рат између Кине и удружених сила. Из Вашингтона јављају. да је влада здружених држава америчких повукла свој предлог да се преговори о индемнитету и промени трговачких уговора са Кином, не воде у Пекингу, већ у другој којој вароши.

Како из Лондона јављају, Енглеска је послала одлучан протест руској влади због нове руске конвенције у ствари железнице Тијенчин Шанкхајкван. Енглеска не може трпети да ова железница буде под руским надзором.

Рат између Енглеске и Транзвала.

Сила Бога не моли! на то је био научен моћни и просвећени Енглез и према томе се владао. И заиста суданске и индијанске ратови су најјаснији докази енглеске суровости и енглеског насиља и дивљаштва. И када је храбри бурски народ онако мушки почео да брани слободу и независност своју, Енглез је употребио оно чему је већ свикао. Почео је палити куће, села и градове, прогањао је старце, децу и жене, исисавао сваком душу, једном речи поновио је своја суданска и индијанска варварства. Али ево где му се то свети.

Из Капа су стигле такове вести да су енглески државници изгубили главе У Лондону се о ничем другом не говори већ само о догађајима у јужној Африци. Јавно мнење у очајном страху нетремице упрло је очи у своју владу. Али ова не зна шта ће, не зна како ће. Киченер непрестано лечче за помоћ, и то јаку помоћ најмање 50.000 људи. Али енглеска влада једва је саставила 4000 војника. па и ти ће тек у марту стићи у јужну Африку. А шта ће донде да буде?

Цео Кап је у пламену и Бури су већ под самом главном вароши Капа. У Лондон стижу све горе вести за гором, и ми ћемо изнети само некоје: Лондон 11. јан. п. н. Из Капа јавља званичан извештај: Бури су се ненадно појавили дужом целе железнице са свију страна, и нико их није могао задржати. Опасност је достигла свој врхунац. Брза и јака помоћ је од преке потребе. Из целе околине запрепашћено енглеско становништво не милице јури у варош Кап. Све поморске чете, сва полиција и сви добровољци изашли су и створили кордон пред Капом. Бурске воће Деларej и Стинкамп са две бурске војске посели су све висове око вароши. У долини Капа. која се протеже између залива Капа и Фалзе, грозничавом журбом копају се шанчеви.

Дакле опасност је достигла свој врхунац, а брза и јака помоћ је од преке потребе. И доиста, стање по Енглезе је очајно, очајније но икад. Падне ли главна варош Кап у руке Бура, стање ће по Енглезе бити ужасно Железничка веза свака пресечена. И енглеске војске у Оранжу и Преторији могу и помрети онда од глади. И сада је јасно, што у Лондону нико ништа не ради и ни о чем другом не мисли, већ шта ће донети жица из јужне Африке.

Међу тим не горе сам Кап, у Оранжу и Транзвалу кључа исто тако. И Преторија није више сигурна. Званичан извештај лорда Киченера јавља, да су Бури напали све страже енглеске у Белфасту, Вундерфонтену, Ноатгедахту, Вилдефонтену и Пану. (Ово су све вароши на железничкој пруги Преторија—Коматипорт према португијској граници.) Киченер јавља до душе како је непријатељ потиснут, ал признаје да су енглески губитци далеко већи били. Позната је ствар већ како Енглези потискују Буре.

Но из Лондона знају да јаве и још о многим другим занимљивим вестима. Једна је н. пр. ова: Оних 5000 Бура, који су већ пре неколико недеља јавили, да ће се иселити на немачко земљиште, кренули су се према југу и сада стоје у срцу Капа Тврди се да су заробили више стража, које су се састојале из капских добровољаца. — Не само из Преторије већ и из Кимберлеја јављају, како се бурске чете појављују у непосредној близини вароши те одводе марву и пљене рану.

Остаје нам само да приметимо нешто. Кад већ саме енглеске вести овако очајно гуде, како ли тек мора да је у истини.

Шта прича деда Јова о двадесетом веку?

Каже: — Ишао ја о бадњем дану у шуму, да одсечем бадњак. Кад тамо, ухватио ме већ густи мрак.

Журим ја кући, кад спазим у »малој провалији« око ватре неке људе. Управо нити је то права ватра, нити су то прави људи. Ватра скоро сасвим сагорела, па има само жеравице, а људи све неки кржљави кепеци, скупили се, смрзли се, а само чујем да црвокоћу зубима.

Виде и сами, да хоће да им сасвим утрне ватра, али нико ће доноси дрва. Један се сигурно боји. Другог је страх. Трећи нема куражи. А четврти по свој прилици не сме, јер је у шуми мрак.

Пријем им ближе и чујем где неко међу њима каже: — Само да хоће доћи већ једаред нови век. Он ће нас загрејати. Ах, тај нови век!

А они други му одобравају у глас: — Да, да; само да хоће да дође нови век.

Таман они у речи бијаху: раствори се шипраг и изађе на видело, што га даје оно мало жеравице, страшна прилика. Деда Јова погледа боље, а оно грдна, велика врећа. Види се, да је празна, јер све лекеди на њој.

— Ко си ти? — запита неко украј ватре, а дрхће од страха.

— Ја сам онај, кога сте звали. Двадесети век!

— Ах! Зар ти? — чуло се у један глас.

— А да шта сте ви мислили? Ваљада ја сам пуна вреће, а ви само да ме дрешите, па да вадите. Море, што ви будете метли у мене, то ће нам бити свима.

Кепеци крај ватре сневеселише се. — А ми се у тебе уздали! — кажу.

— А ја опет у вас! — одговори им двадесети век. Па кад му нико не одговори, он мало после продужи: — Обично се удешава, да на сваку нову годину ступи прво мушкарац у кућу, а не женско. То доноси срећу. Па ваљда ћу и ја бити сретнији, ако не изађе преда ме, кад ми буде време, каква смрзнута баба, која купи суварка. Него удесите, да на овом месту изађе преда ме неко од вас.

То рече и — нестаде га. А они око ватре разговарају, ко ће да изађе први пред двадесети век.

Неко каже: — Ја бих ишао, али право да кажем: не знам, хоће ли ме пустити жена.

Други каже: — Шта ћете самном? Знате да сам сиромах човек. Не могу ја на нову годину ићи, да честитам празној врећи, но треба да идем онима, који имају што. Ваљда ће испасти и за мене која потура.

Трећи каже: То је општа ствар. А ви знате, да се ја не мешам у опште ствари. То већ из начела. Таква ми је политика.

— И ја се у те ствари не мешам, каже четврти. Ја нећу да се цифрам, него вам истину кажем, нећу никоме да се замерим. Ако пођем да поздрављам ту празну врећу, тај двадесети век, шта ја знам, хоће ли то бити пра-

во деветнајстом веку, па да ме ошине репом. Иди мудро, не погини лудо!

Сви погледи беху упрти у петог. А он се покуњио па напослетку каже: — Знате браћо, та ја управо и нисам мушко. Имам само чакшире и то је све.

Такви сте канда сви ви! помисли дед Јова у себи, опљуну, па оде својим путем.

И сад да му је само знати, је ли свуда тако у Српству као код оних око ватре, јер ако је тако, лепо ће нам ићи.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Са 1. јануаром 1901. ступа „Застава“ у своју **XXXVI. годину и излази** ће као и до сада **6 пута недељно,** а то је сваки дан осим понедеоника и дана после празника.

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народа и радикалне странке На сваки начин, имаћемо пред очима народне интересе. У послу око издавања овог листа, могу нам помоћи пријатељи странке и „Заставе“. ако се постарају да њихова сарадња буде још обилатија и да нам стеку нове претплатнике.

Обраћамо нарочиту пажњу на „Заставине“ народне бројеве од петка. Ти бројеви се удешавају за најшире кругове, а претплата за њих стаје 4 круне годишње а на три месеца 1 круна

Иначе је цена „Застави“ : 28 круна годишње, 14 круна на по године, 7 круна на четврт године, а 2 круне и 40 потура на један месец.

Најлакше се претплаћује поштанском упутницом.

По решењу средишњег одбора радикалне странке, чији је орган „Застава“ лист се никоме **не сме** давати на вересију.

У Новом Саду, 15. децембра 1900.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“.

Вести из места и са стране.

Промена код „Заставе“. Са данашњим бројем излазиће „Застава“ у накладу „деоничарског друштва „Рада“ за издавање српских књига и новина у Руми“. Напомињемо изрично, да по уговору, друштво „Рад“ све док буде излазила „Застава“ у његовој накладу, нема права да мења правац листу. Према томе ће „Застава“ и на даље бити она иста, која беше до сад. А што се тиче остале управе и администрације листа. уверени смо, да ће друштво „Рад“ учинити све могуће, да се „Застава“ подигне у сваком погледу у чему ће је без сумње повереници и деоничари својски припомоћи. Друштво „Рад“ узело је за сад „Заставу“ у накладу за годину дана.

Молимо пријатеље „Заставе“ да препоруче наш лист, те да се својски заузму, како би „Застава“ од нове године стекла што већи број претплатника. То би јој омогућило, да са још већом снагом врши своју дужност. Ко сматра, да овакав искрен и радикалан лист као што је „Застава“ није потребан нашем народу, не треба да га држи и помаже, ал ко је уверен, да нам овакав лист треба, тај ваља да се за распростирање „Заставе“ својски заузме, јер се „Застава“ може унапредити само заједничким и озбиљним заузимањем свију њених пријатеља.

Са скупштине новосадског варошког већа. Јучерашња скупштина нашег варошког већа била је доста жива. Преставници, а нарочито Срби, беху скоро сви на окупу. Света је на галеријама толико било као никада до сада. Сви се били искупили да виде шта ће бити са оним неправедним наметом, да ли Новосађани морају од сваке корпе, тезге, каде, котарице да плаћају по 10, 12, 5 и 3 новчића сваки пут. Против овог неправедног намета говорили су многи преставници и напослетку је решено, да се забрани побирање тог намета, до идуће седнице магистратске. Ова да се састане 4. (17.) јануара у 4 сата после подне а дотле, да економни и правни одбор варошког већа проуче ову ствар и своје мнење поднесу скупштини, која ће онда донети и коначно решење. Преставници наши не треба да забораве на овај дан, те да опет сви листом оду на скупштину и устану против овог неправедног намета.

О пропалој кикиндској задрузи. Пишу нам из Кикинде: „Као што је познато, почетком новембра, банкротирала је овдашња деоничарска задруга за међусобно потпомагање и штедњу. А пропала је због несавесне управе. Јако се ради на томе сада, да се задруга та спасе од коначне пропасти и ево шта се о томе код нас говори: Онај, који је дужан на меницу, мораће платити и главницу и камату, а то је већим делом сиротиња. Они пак који су као улог на књижицу дали, ти се ласкаво моле, да одобре половину. Но, што је још најлепше, кривци да изађу на чисто, те да их ни глава не заболе. „То је почетак XX. века“, тако народ вели.“

Деобна парница између Срба и Румуна у Малом Бечкереку. Пишу нам из Малог Бечкерека: Већ од три године дана овамо покренули су овдашњи Румуни деобну парницу против нас. Одмах се од нас и оцепили и створили себи румунску општину. После две године дана сазидали су себи и школу у којој им је била и богомоља И тек ове јесени би у тој парници изречена прва пресула. Том пресудом били су Румуни осуђени да нам плате школски принос а и нашем свештенику све оно, што му је за то време по закону припадало. Но српска комисија била је врло милостива, те је Румунима приличну своту опростила од школског приноса. 22. децембра прочитао нам је епархијски фискал пресуду друге инстанције. Том пресудом су осуђени Румуни да плате Србима девет хиљада и неколико стотина форината, али њима остаје наша красна црква, парохијски дом и једна сесија земље. Нами је остала само школа, други парохијски дом и друга сесија земље. Можете мислити како је било нашем народу, кад је разабрао да своју цркву мора уступити Румунима. Но још га је више огорчило кад му је бранитељ изнео, да њему, фискалу, процепитељима црквеног иметка има народ српски да плати 1400 фор. Г. бранитељ је испочетка па и после увек говорио, како народ неће имати да сноси никаквих трошкова, јер ми Срби имамо нарочити фонд намењен за деобне парнице. И кад га је огорчени народ потсетио на његове речи, он је одговорио, како је тај фонд већ исцрпљен. а ми Срби му морамо то платити. И кад народ не хтеде да потпише записник, г. бранитељ се тако разљутио и рекао. да нас Србе треба напустити и да ће мо ми постати цигани. Но нека се не боји, Србин је умео да очува своје име, веру и образ, и у тежим данима, па ће умети и данас.

Телеграфисање без жица на Марс. У последње време много се пише о томе, како на звезди Марсу има жива света. Неки од научењака данашњих једнако би да ступе у везу са светом на Марсу. И како јављају, већ је пронађен и апарат, којим би се могло брзојављати на Марс, само треба да се установи азбука, да би могли споразумевати се с људма на Марсу. Међу осталим научењацима и наш Србин Никола Тесла рече једном: „Ја верујем, као и други људи од науке, да је планета Марс насељена и да становници Марса чине покушаје, како би ухватили везу са земљом.“ Тесла је био пре кратког времена у Колорадо, где је чинио многе покушаје са брзојављањем без жице на брегу Роки. За време тих покушаја опази он неку тајанствену силу, која није долазила од сунца ни од земље, а за коју он мисли, да долази с једне планете. Једна справа, која се употребљава за посматрање електричног састава земљиног, беше једног дана под утиском неке непојмљиве силе, те се непрестано и ако полако кретала по извесном реду. То је било више пута. Уз то Тесла додаје: „Ја сам усавршио своју справу за пренашање тако, да могу начинити машину, која би могла да развије силу чак до Марса, те да утиче на тамошње људе по брзојаву и телефону. Ја мислим, да становници Марса покушавају, да би дали земљи каква знака од себе. Али ко зна, да ли су они даље коракнули од нас, те да нам шиљу поруке? Са усавршенијим средствима за испитивање најзад ћемо видети, да ли су она кретања то, што ја мислим да су. Време је ту, да се електричар здружи са астрономом па да заједнички испитују суседне светове!!! — Некако нам субремени научењаци много више обећавају, но што нам дају. Мал' те неће тако бити и са Марсом и његовим житељима.

Руско свештенство против Толстоја. Из Петрограда јављају, да је свети синод упутио писмени налог на све епископе, у којем се забрањује свима паросима држање парастоса, ако би случајно гроф Лав Толстој умро. Шта више, забрањује се свештенству, да грофа и сахрани по уобичајеном начину. Ова строга наредба је издата, вели, с тога, што се гроф Толстој у својим списима огрешио о догме источно-православне цркве. — Гроф Лав Толстој иначе обожава Христову науку и препоручује еванђеље, као најбољу књигу, свима и свакоме, те нам се чини да није заслужио, да буде баш тако прогоњен од св. синода.

Зима у Италији. Из Рима јављају, да у целој Италији влада јака хладноћа већ од 21. децембра (3. јан.), а ових дана је наступила права цица. Од Напуља па до Венеције, у свима варошима беше многобројних смртних случајева од смрзавања. Треба знати, да у Италији има по варошима доста света, који нема ни куће ни кућишта. Ти људи ноћивају под црквеним звоницима или под другим буцацима итд. И ако су ти људи иначе очврсли, опет не могу да издрже зиму од 6 степена, но се смрзавају. А таква хладноћа беше у последње ноћи у Напуљу, Риму и Венецији. Напуљци, који су навикнули на благо време и у зимске дане, са свим су ван себе. У листу тамошњем, који се зове „Матино“, пише гђа Матилда Серао: „Зар је расрђено небо објавило нам смрт свима? Ако зима устраје још који дан, сви ћемо помрети! Кад је у Напуљу уопште било мраза? И зашто баш у Напуљу да буде мраза? Куда да бегамо, где да се огрејемо? О јаду, о невољо! Шта ће да буде најзад од нас, несрећника?“ Због хладноће махнули су радници у пристаништу свој рад. А због тога се Напуљци поплашише, да кроз који дан неће бити угља, те је полицијски старешина опоменуо раднике, да и даље раде. Али они му рекоше, да су на јакој зими неспособни за рад. И по другим крајевима смрзава се вода у цевима, те ове пуцају због тога. Украј Гардијског језера посмрзавале се све руже и зумбули, које цвеће увелико цвета тамо пред Божић. У вртовима, где су лимунова дрвета, морају да се ложе преко ноћ ватре.

Енглеска освета над женама. Један виши официр који служи као својевољац у енглеској јужноафричкој војсци, већ доста је написао о енглеском дивљаштву и суровости. Изнео је како пале и руше куће, села па и вароши, како гоне и киње и северце, и жене и децу. А сад ево шта пише како су поступили са женом храброг бурског вође Девета. Енглеске власти у Јоханесбургу, камо је жена Деветова доведена, кад је код Ботасвиле заробљена известиле су је, да јој не могу давати хране. Жена Деветова обратила се у овој невољи једном конзулу да се заузме за њу. И овом је тешком муком пошло за руком, да енглеске власти приволе да буду мало обазривији према жени Деветовој. Енглеске власти су је известиле, да ће јој давати хране али под тим условима, ако пре тога потпише „да су Енглези према њој увек најповољнији били“. Жена Деветова није хтела да потпише ову лаж. Не знам вели писац, да ли сада гладује, или је конзулима других држава пошло за руком да јој израде, да добија хране. Али се увек питам: За што да тај просвећени и моћни Енглез гони и једну жену и тражи од ње да потписује неистину.

Земљотрес. Из многих места северне Ческе јављају, да је тамо и у околини било у четвртак ујутру око 4 сахата земљотреса, који је трајао неколико секунада. На неким местима је земљотрес начео штете. Тако је, вели, у Шропову школска зграда јако повређена, да се није могла школа држати.

Чиме ће се човек ранити у будућност. Један француски лечних прориче да ће се човек за сто ил највише двеста година ранити само пилулама. Из сваког јела ће се извући језгро ране и то стегнути (кондензирати) у мале пилуле. И у гостионицама биће ручкови онда врло кратки и изгледаће овако јеловици: присмокац: 1. пилула; месо: 2. пилуле; зеље: 3. пилула; посластице: 4. пилула и 5. коцкаста пилула: црне кафе.

☛ **Ради недеље, први број нашег листа 1901. године. излази дан раније и то у два табака. Међутим ми овај број шаљемо и свима нашим досадањим претплатницима.**

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 30. децембра.

Београд. На првом састанку народне скупштине у Нишу изабран Лацковић, пензијонар за привременог председника, а Пантовић за председника верификационог одбора.

Беч. При јучерањим изборима задобили су немачки радикали 2 мандата а немачка народна странка 7, немачки либерали изгубили су 2 мандата, католичка народна странка 2, немачко уједињене 2, хришћанске социјалисте 1.

Пекинг. Принц Чинг добио је брзојав од кинеског двора, да овај протестира против 2. тачке у заједничкој ноти. (Та тачка гласи: Најстрожијом казном да се казне према почињену злочину они, који су именовани у царском декрету од 21. септ. п. н. — Државни испити имају се за 5 година обуставити у оним варошима, у којима су странци побијени.)

Како су Вреловчани дошли до пароха?

(Истинити догађај.)

Не знате шта је горе: или кад обудови жена па падне да је рођаци хране, или кад обудови парохија, па падне да је калуђер администрира.

А то се догодило Вреловачкој општини у архидијецези. Господе! То није била администрација, него егзекуција. А каквог су имали честитог свештеника пре тога...

Отац Артемије био је чувен калуђер у свој архидијецези. Кад непромишљени родитељи хоће да умире малу децу, они им прете: Сад ће доћи медвед, па ће вас изести! А кад господин прота хоће да умири какву обудовљену општину, која плаче за свештеником, он само каже: „Видим ја, треба да вам пошљем оца Артемија за администратора, јер ви још и не знате шта је зло!“

Отац Артемије био је некад владичин кочијаш, па је временом постао калуђер Но и у свом новом чину остао је донекле оно, што је био пре. Није могао да схвати откуд он да буде пастир своме стаду, него је увек говорио по кочијашки: Знам ја шта треба општини. Добар бич и онда немај бриге. Све иде као намазано!

Кад је у Вреловцу умро стари, честити свештеник, дошао је отац Артемије за администратора. Шта су господин прота, или патријарх, или конзисторија имали против Вреловачке општине, не знам, тек мора да су били страшно кивни на њу.

Вреловчани су се испрва смешкали. Бајаги: „Трпи Србин муке свакојаке, па ће отрпети и ову.“ Али већ после неколико недеља општински председник подиже руке к небу и узвикну: — Господе! Зар после филоксере још и Артемије? Ово је много за овако малу општину. као што је наша!

Кад прође још неколико недеља, онда су се људи мало умирили. Мислили су, да то не може дуго трајати, јер ће се отац Артемије врло брзо стаманити у блуду и пијанству. Али се преваришe. После, кад је давио учитељицу, мислили су, да ће га постићи казна светских судова. И у том се преваришe! Напослетку су мислили, да ће побећи из села због сиромаштва. Јер се увек тужио: За бога људи, ви нит имате увиђавности, нит расуђенија: Како ћу ја с мојом оноликом децом! — Али се и у том преваришe.

Отац Артемије био је до душе несретан, јако несретан у женама, (све су га остављале) али је био сретан у деци, јер их је имао седморо. И доиста, како ће да их издржи? И како ће да издржи гајдаша, који је за њим дошао у село.

Но отац Артемије умео се наћи. Узимао је за женидбу и по 50 и више форината, па се некако таворио. Једаред је пробала општина да му првог у месецу не изда плату. Нема се! Но већ идућег дана отац Артемије поче да иде селом у подераној, масној мантији и бос у папучама. И оде тако до патријарха Георгија. А патријарх нареди: Ако се за 24 сата не изда плата оцу Артемију, одмах ће збацити општину и одузети јој кључеве. Јер Свето Писмо каже: „Ко на олтару ради, треба од олтара и да живи“.

Само што отац Артемије није радио на олтару. Јер од кад је он у селу, није било ни једног јутрења. А службу је ретко почињао пре 11. Кад почне да пије у 9 сати у вече, треба му равно 7 сати док падне, а кад већ падне, одвуку га људи кући и онда му треба 7 сати да се испава, а то је управо до 11 сати пре подне. Бадава га буде раније. Могу га поливати и хладном водом, не помаже. Таква му је нарав, а против нарави не може човек ништа.

Тако је дошао и Божић. Људи су мислили: Ваљда ће се отац Артемије узети у памет бар пред велике празнике. Ал — бадава! Служба је и опет почела у 11 сати, а кад је узео да чита „архијерејску божићну посланицу“ слова му играју пред очима. И напослетку рече: Што да вам читам толико. Ви сте људи прости, па не би разумели, него вам кажем укратко: Пиште ту да у мене гледате и мене да слушате. А сад амин и идите кући.

Вреловчани су баш ружно провели тај Божић. Та ово већ није хришћански. Дај да се туже! Изабраше најстарије људе из села, али их не пуштају пред патријарха. Напослетку су га дочекали на улици, казали му све и завршили: „Расписујте Ваша Светост избор за свештеника, јер се овако не може!“ Но он их мрко погледа и рече:

— Дочекали сте ме овде на улици као зликовци. Пишите што имате конзисторији! — А колико су већ пута писали конзисторији, којој председава сам патријарх, па ништа.

У селу наста зло. Они који су брзоплети и не знају да одеље своју лепу веру од рђавих људи, говоре о назаренству, лутеранству и чега ту све нема. Други опет говоре: Кад отац Артемије држи да смо његови коњи, ми ћемо њега — копитом. Направило се читаво чудо.

Неког јутра донесе ми непозната жена писмо. Писмо је из Врелова, а пише ми га познаник. То је писмо гласило:

Господине!

Још данас ће Вам доћи неколико људи из Врелова, да траже од Вас савета: како већ једном да дођемо до свештеника? Са њима ће бити и Стрелан Пејинов. Ви га знате, али он није више онај стари. Он је нешто познат са протом, па му у последње време све доказује и поверава. Наши сељани не верују у то, али ја сам се поуздано уверио. Толико да се равнате.

Ваш
Н. Никић.

Тек сам прочитао писмо, а моји Вреловчани улазе. Љуто се туже, на оно што се код њих збива и веле:

— Сад баш долазимо од лутеранског попа.

— Шта сте радили тамо? питам их.

— Па да га питамо, како би то било да пређемо у Лутеране? Он нас је питао, шта нам је тешко у нашој вери, а ми смо му испричали. Он се мало промислио, па рече: Ја вас не наговарам, ал кад хоћете, мило ми је. Толико вам кажем, да код нас никад тога не би могло бити, што ми мало час испричасте.

Ја сам се озбиљно ражљутио. Па кога врага тражите сад код мене, кад сте већ били код лутеранског попа?

Они се мало збунише: — Та знате, невоља нам је. Нема помоћи, па би радо да чујемо свакога.

— Није вас срамота, да тако радите.

— Ми морамо направити неко чудо! каже неко међу њима. Сад ил од себе или од оног администратора. Шта већ нисмо радили, па нема помоћи. У Карловцима нам кажу: Све то није истина. Све је то вас неко научио. Шта ту да радимо? Ил ћемо банути куд-год, п. ма у Турке, ил ћемо оног администратора обесити о црквени крст.

— И ви не умете да нађете другог начина, да се отресете таквог човека. Хеј, хеј, где су наши стари?! Они су умели да смисле и удесе, па нити да напуштају веру, нити да навуку себи на главу какво зло. Шта ти мислиш газда Стрелане?

Газда Стрелан оборио главу и не може да издржи оштар поглед.

— Знате шта? рекох. Има више начина. Кад кажу није истина, треба да их уверите. Кад отац Артемије опет падне, а треба да буде јутрења ил службе, подигните га испод стола и не носите га кући, него га натоварите на кола и однесите у Карловце право у двор и у канцеларију и господину проти.

— А зар с гајдашом заједно? пита ме неко међу њима.

— Па зар и гајдаш пада?

— И он. Заједно пију и заједно падају. И ни једног не мож' растрезнити. Имају сасвим једнаку нарав.

— Е, па онда понесите и гајдаша. Само пазите, да им се не догоди што. Увијте их у бунде и кабанице, да се не расхладе.

— Мислите да ће то помоћи? питају ме радосно.

— Ја мислим хоће. Кад га у двору истресете, тешко ће вам га више вратити. А ако то не помогне, решите у општини и иштите од жупаније дозволу, да се моју крчме затворити у 9 сати у вече, како отац Артемије не би имао где пити до 4 сата, па да бар буде јутрења и службе . . .

Вреловчанима се допали ти предлози и они су ме уверавали, да ће већ идуће недеље извршити онај први, па ако не помогне, онда ће онај други.

Ја сам знао да неће доћи дотле. Ако Стрелан све прокаже господину проти, спашће се они оца Артемија и без тога. Тако се и догодило.

Већ у четвртак добио је отац Артемије писмо да оде у Карловце. Тамо га је питао господин прота само једно: — Можеш ли ти да се не опијеш?

— Кад пијем морам се опити, каже отац Артемије. Таква ми је нарав.

— А можеш ли ти да не пијеш?

Отац Артемије погледа тужно у господина проту, па онда обори главу.

Вуци се у манастир! Ал да и не завириш у Врелово.

Идуће недеље био је већ други администратор, а наскоро за тим читао сам у новинама где се расписује стечај на упражњено парохијско место у Врелову.

Вреловчани ми и данас захваљују што сам им помогао, да дођу до уредна пароха . . . Ѳ.

Још нешто
о иванданском атентату.

Божићни број „Заставе“ забрањен је за Србију. Без сумње због чланка: „После иванданског атентата“, јер у том броју „Заставе“ не беше случајно ичега више, што би се односило на Србију!

И још је неко незадовољан тим чланком. То је негдањи повереник негдањег главног команданта српске војске: Сава Ивановић. Тај је господин веома осетљив, и кад год налази да је у „Застави“ „увређен“, никада неће пропустити а да главноме уреднику не напише необично суров писмо. Под датумом: Земун, на Божић 1900. године писао је Сава Ивановић писмо, у коме се тужи што се и опет усудисмо да га увредимо у чланку: „После иванданског атентата“. Али се на послетку теши тиме, да он стоји и сувише високо, а ми и сувише ниско, а да би га могли увредити.

Ја доиста не бих спомињао ово љубавно писмо Саве Ивановића, али у њему има и ових редова: „Застава“ рече у поменутом броју, да није далеко дан кад ће о иванданском атентату изаћи права истина, припремајући читаоце још у томе броју а у истом чланку, како ће те бајаги истину изнети до скора. На све то имам ово да приметим: макар што су нестали Тура Кнежевић и Живко Анђелић, упамтите једном за свагда да сам **бар ја остао жив**, те према томе да ће свет о томе атентату знати и дознати **праву** истину само онда, кад ја, Сава Ивановић, будем **рекао своју реч.** За овим долазе грдње које се завршују овако: У толико пак тврдим: Да је Милан чак и од вас срамотнији.

Сава Ивов Ивановић.

А под Н. В. стоји: „ако сте поштен човек, у што не верујем, позивам вас да у целости публикујете ово писмо, и да кажете да смо ја и Крезовић још живи“.

Ово писмо показује само толико, да је у пола већ пукла тиква, ма да ни Сава Ивановић, па ни Крезовић никада неће обавестити свет о правој истини. Баш и кад би били у стању рећи праву истину, Крезовић је неће изрећи, јер као што дознадох. он ће тешко више видети бела дана (Сигурно је болестан!) а Сава Ивановић баш и да изнесе нешто налик на истину, ко ће да му верује. А са писменим доказима зацело не располаже.

Но да идемо даље. И ако у чланку: „После иванданског атентата“ нисам тврдио, да ћу ја разгрнути копрену са тог догађаја, јер сам изрично рекао, да је моја рука слаба за то, ипак ћу покушати да у овом чланку изнесем што-шта, што ће бацити доста јаку светлост на онај мрак, који још покрива иванданси атентат.

* * *

Ово, што ћу сад да изнесем непознато је само ширим круговима, а српској влади и управи вароши Београда са свим је познато. Од куда сам случајно и ја дошао до верног преписа свега тога, то је држим са свим нузгредно. Ја дакле бележим само оно о чему пма управа вароши Београда поуздана знања, па и доказе.

Кад се удешавао ивандански атентат изаслан је био Глиша Костић у Софију да нађе атентатора. Он дође у Софију где се намерио на Црногорца Николу Јанковића који је био каваз при грчком посланству. Као што се види, намера је била да баш Црногорац изврши атентат. Костић је говорио Јанковићу да вође радикалне странке желе да се тај атентат изврши, а да је то и у корист кнеза Николе, и да имају на расположење један милијон динара. Јанковић, коме је нуђено да изведе атентат, поверио се једном свом добром пријатељу гостионичару у Софији, Боки Тимићу, а Бока Тимић сигурно је провидио целу ствар, отиде тадањем српском конзулу г. Павловићу. Господин Павловић тражио је доцније да се Тимић преда српској влади, но Тимић је дознао о свему и пребегао је у Влашку. Затим је долазио Сава Ивановић у Софију и са својим рођаком Пером састао се са Јанковићем, где су до зоре водили преговоре. Но Јанковић није хтео ни да чује о тој ствари. Ивановић га је молио на послетку, да све задржи у тајности, а да ће му се његово ћутање наплатити и то од господина Павловића.

Оно, што су Костић и Сава Ивановић узалуд тражили, нашао је напослетку Петар П. Узелац. Он нађе бегунца из Босне, потоњег атентатора, Буру Кнежевића. — Петар Узелац још док је био агент руског црноморског паробродског друштва, држао је у служби истог Кнежевића на депозиту петролеја. А после га је отправио у Шабац једном свом личном пријатељу П. У. где је тамо Бура био неко време келнер. Кад је удешаван атентат, ишао је Узелац у Шабац где се споразумевао са окружним начелником Живком Анђелићем и израдио Кнежевићу пасош за Влашку. — Он је пре свега одвео Буру Кнежевића у Влашку: Букурешт и Бурђево. Намера је била, да Бура Кнежевић походи и разговара се са појединим виђенијим српским родољубима. Бура Кнежевић се тужио на насиља Владанова и на јадно стање своје, и многи су га из човечности братски примили и дали му припомоћи, а нису ни снивали шта се све иза брда ваља. Јер после атентата послат је Узелац из Београда у Букурешт и Бурђево, да окриви оне, који су с Кнежевићем разговарали и помогли га с прилозима, а у исто време тражио је, да му који од емиграната, за добре паре, напише једно писмо, како му је, бајаги, Кнежевић говорио да ће извршити атентат по договору са вођама радикалне странке. Сам Бура Кнежевић, по свој прилици, није дознао никада истину, јер је без сумње и њему говорено оно исто што и Јанковићу у Софији, а то је, да атентат треба да се изврши у корист радикалне странке, кнеза Николе, П. Карађорђевића и Русије. Онај револвер, који је по исказу стручњака био згодан да се плаше њиме чворци а не да се убије човек, тутнут је у руке Бури Кнежевићу и то казује веома много.

* * *

За све ово, што сам довде навео, нема писмена доказа, али су понуђени управи вароши Београда многи сведоци.

Међутим има веома занимљива ствар, за коју има сигурних, необоривих писмених доказа. А та ствар баца тако јаку светлост на иванданski атентат и на оно што се догодило после атентата, да сваки мислени човек, и ако не може врло лако да створи себи суд о свима појединостима, али може тако рећи, руком да опипа оно огњиште на коме се кувао тај атентат.

Мислим није потребно да износим какву је улогу играо Петар Узелац за време владе Др. Владана Ђорђевића у Србији. Цео Београд зна, да је он пре и после атентата кад год беше у Београду, сваки дан одлазио тадањем команданту активне војске некадањем краљу Милану. Он беше поред Саве Ивановића његов најближи агент и повереник, а то је остао и онда, кад је лањске године Сава Ивановић пао у немилост и упола побегао из Србије да спасе главу. У управи вароши Београда има данас четири писма Петра Узелца, која је писма Узелац писао Николи Хајдуковићу Страхињићу. Тај Никола Хајдуковић Страхињић родом је Црногорац (чини ми се да је емигрант) и бавио се 1899. године у Грчкој, у Пиреју, у служби руског агенства, паробродства и трговине. У оно време прогањани су и бегали су из Србије многи Црногорци а и српски поданици из Србије и заустављали се у Пиреју путујући за Црно или Средиземно море. То беше згодна тачка за оне, који су створили иванданski атентат, и тамо је Петар Узелац ухватио везу са Николом Хајдуковићем Страхињићем, и тражио од њега услуге.

А какве су биле те услуге? То се најбоље види из самих Узелчевих писама, која као што рекох леже данас у управи вароши Београда, или су можда до сад већ стигла у „више руке".

Писма су адресована овако:

Monsieur Haidukovitch
Agence Russe dé Novigation
Pirens
via Solonik Grecé.

У томе писму датираном: Београд 27. јануара 1900. има од речи до речи и ово: „Кад ово моје писмо примите, а ви ми напишите овако писмо и баците на пошту:

Пиреј, датум.

Драги пријатељу!

Примио сам ваше пријатељско писмо, на које Вам одмах одговарам. Видио сам господин конзула и изручио му Ваш поклон и поздрав, и он се радовао кад је о Вама чуо и рекао ми је, да му пишете, или ако овамо дођете да га потражите, а он ће бити готов да Вам у свему буде на руци.

Јављам Вам, да је овден пређе мјесец дана било неколико Срба, који се казиваху да су емигранти из Србије. Двојица од њих били су са својим женама, и отпутовали су по свој прилици за Дунај. Један мој пријатељ говорио је са њима, и они му приповједаше како ће у Србији бити опет нешто новог, али ће бити крупније, него што је било на Ивандан. Ја сам их видио само из далека, но нијесам се јављао. Овден је био познати Хаџи Кочевић, и он је отпутовао данас на исток и ако је говорио да ће ићи у Црну Гору. Они Срби што су са женама овђе били, питали су једног Црногорца, би ли се у Грчкој могло купити динамита, али он није знао зашто ће им то, јер је од људи, који не зна што су пакосни људи. Можда су ти људи још у Атини, али их овђе више не виђам, а у Атину слабо одлазим. Баш ћу пропитати да ли су још у Грчкој, па ћу Вам други пут јавити. Ако Вам што устреба или ако за овамо пођете, јавите ми.

Пријатељски Вас поздрављам
Н. Хајдуковић.

Овако писмо напиши ми и метни у засебној коперти, а што ми још будеш писао то напиши на другој форми . . .

Примите пријатељско поздравље
П. Узелац."

Овоме писму не треба тумачења. Онима који су стварали иванданski атентат, требало је да поплаше краља Александра, како се спрема нов атентат и то нешто крупније — са динамитом. И види се, каквим су се средствима служили. Нема сумње, да је то наручено писмо у своје време уручено било краљу Александру, како би га одржали у страви, само да не скрене од тадањег пута. А да би видео, како је Узелац велики човек и има веза са конзулима, уметнуте су оне речи на почетку писма, из којих бајаги излази, да Узелац чини поклоне конзулима а они се распитују за њега.

У трећем писму, што га је писао П. Узелац Хајдуковићу, 28. марта 1900. године, било је уметнуто парче хартије, писано Узелчевом руком, где се каже овако: „Пријатељски Вас молим, кад ми пишете, немојте на куперти моје име стављати, но Ристо Исидоровић, то име ми знаду на пошти и лично предају ми така писма. Молим, будите добри написати ми једно засебно писмо, како ће емигранти доћи главе младоме краљу. А овамо ће ствар удешена бити, па кад дође на владу М. онда ће те ви добити велику заслугу. Достави ми слободно све тајне о Црној Гори, о емигрантима и што је интересатно.

С поздравом И с т и.

Из овога се види, у каквој је вези стојао са поштом у оно време П. Узелац и какви су били планови.

У том трећем писму осуђује Петар Узелац кнеза Николу, „што подржава никоговиће, који сију раздор и спремају несрећу српском народу . . . Као што рекох, ви можете смјело отићи господину Јовичићу и понудити му услуге, јер све што се тамо ради и у колико се то односи на српске ствари, подпада под његову дужност. Саво Ивановић је протеран и сад овамо нема црногорских емиграната, а и боље је да их нема. Јавите се опет и примите поздравље од вашег пријатеља

П. Узелца.

После овога трећег писма изгледа, да се Хајдуковић тргао и изјавио П. Узелцу, да он види, како све те ствари иду против Црне Горе и Господара, а он на томе неће да ради. Већ је хтео да дозна све, шта се и како се ради. Јер у четвртом писму од 17. маја 1900. године, не пише више Узелац Хајдуковићу: Драги пријатељу! него му пише: Господине Никола! те вели: Ја сам вам се поверио, што сте се јадали, да би имали вољу овамо (у Београд) доћи, кад би могли добити неко место, а ја нисам од вас тражио, како ће те да пред светом бламирате господара . . .

Ја сам помишљао, да можете само себи прокрчити пут, да учините какву услугу, али по вашем последњем писму, ви ми пишете, да имате у рукама неког доказа о некаквом раду. Ја сам ишао у Бурђево, да дознам прави извор, код кога је био Кнежевић и ко је онај атентат удешавао. Ви сте заборавили, да ја још стојим у добрим односима са Господаром и господином Гавром Бакићем и свима, и да они мене знају за искреног српског родољуба. (Заборавио је, како је у трећем писму осуђивао Господара.)

То своје писмо завршује Узелац са речима: Ја сам мало већи човјек и Србин него што ви можете и појмити.

Но, али да манемо то. Доста је било изнашања овога ђубрета. Ја сам изнео и оволико само зато, да се баци још један зрачак светлостн на иванданski атентат.

Ко уме да мисли, томе је доста и оволико.

J. T.

Неколико пословица, узречица, прискочица и доскочица.

(Из мојих бележака.)

Док је Турака, биће пушака.

*

Сунце греје свет а људи један другога.

*

Пре зоре ни цару не сване.

*

Око мреже, око мреже, ал у мрежу неће.

*

Из другог села не може те пушка згодити, ал рђава уста могу.

*

Чекаћу вечеру, само дајте ручак!

*

Како ти моме Шваби, тако ћу и ја твоме.

*

Прозебао се загреје ал млакоња никад.

*

Није отац на сина, већ син на оца.

*

Не питај шта крава иште, већ шта даје.

*

Лакши је плуг, него дуг.

*

— Дај ми чашу ракије!
— Хоћеш ли меке?
— Свака је ракија мека, — чаша је тврда.

*

Удри га батином, — да шаку не кољаш.

*

— А што бијеш то дете?
— Бијем га да не плаче.

*

Ко нема бриге, нек се ожени.

*

Не рађа крмача лане, већ прасе.

*

На небо гледај, на земљу седај!

*

Ја држим светог Николу, а он држи мене, пак се лепо слажемо.

*

Не дај му ракије, — луд је он и без ње!

*

Нит вајди Богу лагати, ни цару истину говорити.

*

Поноси се, као слама пред Божић.

*

Не мери се човек пењу, већ памећу.

*

Чека Ика (Илинка) свог несуђеника.

*

— Какав је био вашар у Н.?

— Колко се продало, толико се и купило.

*

Сад ти не могу дати, ал до године ћу ти обећати.

*

— Воли дукат у свилену кесу, него у ртену.

*

Спреми бачву, иду Бачвани! (Каже се у Срему.)

*

Артија се дере, али поштена реч никад. (Т. ј. међу поштенима не треба писмена уговора.)

*

Гладна редуша брзо с ручком готова.

*

И уморно кљусе кући покаса.

*

Смеје се, све му се пете тресу.

*

Не може њега преварити ни ђаво с бабом.

*

Види Бог и кроз облак.

Прибележио **Змајова.**

Књижевни огласи.

☛ Још се може добити ☚

„РАД“

СРПСКИ НАРОДНИ ВЕЛИКИ КАЛЕНДАР
СА СУВРЕМЕНИМ СЛИКАМА
ЗА ГОДИНУ 1901.
ИЗДАЊЕ:
„РАДА“, ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА
ЗА ИЗДАВАЊЕ СРПСКИХ КЊИГА И НОВИНА У РУМИ.

На корицама је израђена дивна слика, у 12 боја, која представља рад.

Слика је рађена у једном од првих светских завода у Прагу.

Цена му је 1 круна.

Са поруџбинама се треба обратити на потписаног у Нови Сад.

У Новом Саду децембра 1900.

Коста Лера,
главни повереник деон. друштва „Рада“,
за издавање срп. књига и новина.

ШПЕЦЕРАЈСКА РАДЊА

на најпрометнијем месту, продаје се уз повољне услове. Врло леп промет прави. Рефлектанти нека се обрате на мене самога.

Јово Милић,
12 1—3. Загреб, Бакачева улица број 10.

СРЕТНА НОВА ГОДИНА!

Долепотписани као гостионичари
варошке рестаурације
и Прве Бач-чебске пивнице
желимо свима српским гостима, пријатељима, познаницима и свима Србима, који су нас помагали из дубине срца:

СРЕТНУ НОВУ ГОДИНУ!

У Новоме Саду, 1. (14.) јануара 1901.

Са особитим поштовањем: 11 1—1
Карл Заплетал и **Карл Штолц.**

Изјава.

Господину
Луки К. Алексијевићу
творничару и трговцу свих српских црквених утвари
у Новом Саду.

Одежду са прибором, коју сам као добровољни дар приложио приликом освештавања правосл. срп. цркве у Сантову, а коју сам од Вас купио, задивила је не само мене као приложника, већ и Његово Високопреосвештенство господина епископа бачког, као и православно свештенство наше и сав многобројни народ српски који тој слави присуствоваше; те не могу ову прилику пропустити, а да Вам овим јавно признам моје потпуно задовољство и изречем захвалност, како на солидној изради, тако на лепом и подесном украсу, цени и одабраном еспапу исте одежде, те Вас смело могу препоручити свима и свакоме, који жели ма штогод од црквених утвари набављати да то једино код Вас обаве, ако желе солидно и по чисто православном типу задовољенн бити.

У Суботици 25. септембра 1900.

Никола Станковић,
1-1 1 мерник.

ОГЛАСИ.

СРЕТНУ НОВУ ГОДИНУ

желимо свима нашим поштованим муштеријама.

С поштовањем

Стојановић и Радовановић
шпецерајска трговина у Новоме Саду.
9 1—1

Сретно ново лето!

Мојим добрим и милим гостима из места и са стране желим: Сретно ново лето! Желим им од Бога здравље и свако добро, јер кад је добро њима, добро ће бити и мени. И у новој години наће код мене, као и у старој, тазе пива, добра вина, стара и нова, црна, бела и шиљера, изврсна јела, поштену послугу, јефтине цене, и друштво добрих људи.

У Новом Саду, 1. јануара 1901.

С поштовањем
Вуја Пупавац,
1—1 9 гостионичар.

Поштованим муштеријама, пријатељима и познаницима честитам најсрдачније наступајуће

НОВО ЛЕТО!

Мориц Клајн,
тапетар,
дунавска улица 6., преко од променаде.
8 1—1

НА ЗНАЊЕ.

Слободна сам овим до знања ставити, да сам на **главној пијаци, Винклеова пивара** отворила **кобасичарску радњу** и да ћу се вазда старати, да своје поштов муштерије у сваком погледу задовољим.

Молећи, да ми се поклони поверење, бележим се са високопоштовањем

7 1—1 **Марија Шулц.**

„МАЈУР-ГАЗДА.“

Подписани требам мајур-газду. Може наступити одма. Мора бити вешт вођењу рачуна господарских, у раду свима гранама господарским т. ј. вешт заповедати, упутити, надзирати, поверљив, благе нарави, не пијанац, ожењен, жена писмена и вична господарству. Првенство имају који су били у господарству службеници.

Плаћа и приход по способности дотичног.

Даровар (Славонија).

Коста Јовановић
693 3—3 велепосједник.

СРЕТНУ НОВУ ГОДИНУ
1901-ву

жели својим врлопоштованим п. н. гостима
Г. ГРИНЕК, кафеција
3 1—1 Caffé Central у Будимпешти.

Честитам усрдно нову годину

1901-ВУ

п. н. господи гостима Централне кафане у Будимпешти.
ГУСТАФ, главни конобар.
3 1—1

ОБЈАВА.

За Хрватску и Славонију предстоји скора измјена закона од 26./5. 1891. „о комасацији земљишта“.

Поводом тим саставио сам оцену те нове основе са техничког и господарственог гледишта.

Подједно је славонско господарско друштво у Осијеку — поднело вис. влади на уважење моје предлоге о потреби измене и закона од 25./4. 1894. „о уређењу земљиштних заједницах“ односно о уређењу ужитаках шумах и пашњаках и о раздеоби истих. Настаје сада патриотичка дужност за све интересиране факторе, да, колико могуће допринесу — не би ли нам ови врло важни аграрни закони постали што подпунији и савршенији. Нека сватко каже јавно своју — ако буде умјестна — она ће се без двојбе и уважити. Не очекујмо све одозго.

Моја разправа штампати ће се у посебној брошири (према количини наручбе до конца ов. мј.) а стајати ће 2 круне и поштарину.

У Новом Саду (за сада) јануара 1901.
6 1—1 СТ. Н. ЧУЧКОВИЋ.

* КО ТРЕБА *

ЖАЛУЗИЈЕ, ТКАНЕ,

ДРВЕНЕ И ПЛЕТЕНЕ РОЛЕТЕ
ГВОЗДЕНЕ И ДРВЕНЕ ДУЋАНСКЕ КАПКЕ
нека се обрати директно на
ПРВУ ХРВАТСКУ ТВОРНИЦУ
ЖАЛУЗИЈА, РОЛЕТА ДРВЕНИХ
И ЖЕЉЕЗНИХ КАПАЦА И КАРТОНАЖА

Г. СКРБИЋ

ЗАГРЕБ
МЕДУЛИЋЕВА УЛИЦА 16.

Ваља се чувати путника, који новац у напред траже.

Ценици бадава и франко.
1—12 4

Хемијски завод крал. угарског универзитета:

Kristály

Планински извор
СВ. ЛУКИНОГ КУПАТИЛА
У БУДИМПЕШТИ
јесте ванредно чиста, двоструко-угљено кисела

МИНЕРАЛНА ВОДА.

Добија се у шпецерајским трговинама, гостионицама и рестарацијама на жељ. станицама.

У НОВОМ САДУ:
У ТРГОВИНАМА Г. Г.
Стојановића и Радовановића, Браће Вагнера, Д. Коде и З. Арсенића. 628 13—

Од више стотина признатих лекара препоручена.

Најукуснија и најјефтинија минерална вода.

СРПСКА АРАЧКА ШТЕДИОНИЦА

КАО ЗАДРУГА

У ТУРСКОМ БЕЧЕЈУ

отвара 1 Јануара 1901. год. упис уде II. кола, те учтиво позива Србе и киње из околине Бечеја и Врањева, у што већем броју упишу за чланове ове потребне и корисне српске привредне установе, јер нам је једини спас у економској организацији.

Упутство за уписивање даје равнатељство у просторијама задруге.

На сваки удео уплаћује се кроз 4 године 40 филера недељно, а при уписивању једаред за свагда по 1 круну у име трошка око оснивања, а од тога што претекне иде у корист резервног фонда.

Равнатељство

српске арачке штедионице као задруге у Турском Бечеју.

Стеван Д. Шићаревић. Влада Баин.

692 2—3 **Др. Љубомир Павловић.**

АЛЕКСАНДЕР КОЧИ,

бивши монтер локомотива код срп. држ. железнице.

НОВИ САД, Петефијева улица бр 19.,

препоручује се за удешавање машина при електричном осветлењу, код исушавања земљишта и канализација, за инсталирање собних купатила, здравствених клозета са справом која испира водом, као и за намештање шмркова и бушења дубоких и артеских бунара.

Све у ову струку спадајуће оправке солидно се израђују и јефтино рачунају. — Поједини делови разних машинерија увек имам на стоваришту. 695 2—2

КЊИГОВЕЗНИЦА
МИХАИЛА М. ШЉИВИЋА

у Београду

продаје 1 конплет Отаџбина.“ у свескама неповезано, пажљиво комплетовано чисто „цена 100 форинти“, коме треба, нека се јави

Михаилу М. Шљивићу

687 5—5 књиговезцу у Београду.

Sammelt Gebrauchte Briefmarken

aller Länder und Sorten, selbst die gewöhnlichsten für Heranbildung armer Knaben zun Priesterstande Schöne religiöse Andenken, hauptsächlich Kreuzherren-Rosenkränze, Medaillen vom hl. Antonius und hl. Jesuskinde von Prag werden gegeben. Antragen und Sendungen richte man an das Bureau Bethlehem **Bregenz** (Vorarlberg). 5 1—25

Сензациона новина!

Жижак-Сијалица за петролеј

„Pittner“.

Ваљаности тог жишка јесу: На свакој лампи може се у пречнику 4 сантиметера наместити. Руковање и састав најпростији. Без мане, без чађи, без мириса и без опасности гори, даје чисто белу светлост од 80 свећа јачине. За 15—16 сати горива треба једна литра најобичнијег петролеја, по томе је највећа штедња при највећем ефекту. Проспекти бадава се шаљу без трошка

ALFRED LENNER, WIEN,

VII. Schottenfeldgasse Nr. 56 473 15—16

Рихтеров Anker-Pain-Expeller

Liniment. Capsici compos.

је старо опробано кућевно средство, које се већ од преко 30 година као поуздан лек против **костобоље, реуме** и **назеба** употребљава.

ОПОМЕНА Због подражавања, које мање вреде, треба при куповању пазити на заштитну марку „Ленгер“ и на фирму „**Richter**“. — Са ценом од 80 потура, 1 кр. 40 пот. и 2 кр. може се у свима апотекама добити. Главно стовариште код: Јосифа пл. Терека апотекара у Будимпешти.

F. Ad. Richter & Cie., k. u k Hofl.

645 6 28 **Rudolstadt**

ЗА ЈЕСЕН И ПРОЛЕЋЕ

препоручујем разноврсно

САЂЕЊЕ ВОЋАКА,

јабуке, крушке, кајсије, орахе, трешње, вишње, брескве, шљиве, гуње, вазда плодне лозе, купине и јагоде.

Сађење за дрвореде:

липе, платане, црвене кестене, јаворе, (црногорицу) племените јеле, смреке и тује.

ВИСОКЕ И НИСКЕ РУЖЕ

као и сваковрсно **уресно грмље** са најлепшим цветом.

Преузимам засађивање **воћних, уресних и кућних вртова.** 623 8—12

ГАШПАР ТАЛЕР,

прва сремска школа дрвећа и цвећа у Вуковару.

Одликовано 1895 на изложби у Кајиру, 1896. на хигијенској изложби у Лондону са почасном дипл. и златном медаљом.

Од лечничких капацитета опробано је и у већим болницама са највећим успехом употребљавани

RHEUMA-GEIST

дјејствује сигурно и необично брзо против ревматизам, исхије, костобоље итд.

Дјејствује у неким случајевима тако ванредно, да и код најстаријих болести после неколико употреба најјачи болови престану.

Зубо и главобољу лечи за 5 минута

Цена је једној флаши са упутством 1 круна, а у јачој квалоћи **2 круне 40 пот.**

Добити се може скоро у свима апотекама.

Поштанским поузећем или кад се новац унапред пошље шиље сам изналазач

WIDDER GYULA

Apotheker in S.-A.-UJHELY.

Главно стовариште у Будим-Пешти: у апотеци г. Jozef v. Török, Király-utcza 12. и у Егеровој „Надор-апотеци“ VI. váczi-körut 17.

У Новом Саду: код апотекара Стевана Херцога; **у Руми:** код апотекара Јосифа Хондла; **у Инђији:** код апотекара Хајниша Антала.

576 10 10

Неофходних при-знања и захвалница. Чувајте лековито дјејство.

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

Димитрије В. Јовановића

у Белој-Цркви

потребује **једног старијег и једног млађег помоћника.** Исти морају бити добри продавци, а ступити могу одма **или за 14 дана.**

700 3—3

Dr. J. G. Popp's

ANATHERIN

K. K. HOF-ZAHNARZT,

— **WIEN,** 13/6 —

Само је онда прави, кад је на плавој етикети у злату означена моја фирма.

Ваш Anatherin је изврстно средство за испирање уста и против запаљења слузне кожице у устима и грлу. Ја сам се уверио, да Ваш Anatherin не садржава у себи никакве киселине, као многе друге воде за уста. Зубни лекар *Dr. H. Frantz.*

Флашица à фор 1·40, 1·50 н. Стовариште у Новом Саду: код г. Гросингера, г. Плавшића и у парфимеријама.

7—30 600

ЧОКОЛАДА SUCHARD

СВЕТСКА ИЗЛОЖБА У ПАРИЗУ 1900.

698 2—

■ GRAND PRIX ■

Највеће одликовање.

ПРВА СРПСКА ЦИПЕЛАРСКА ЗАДРУГА

(КАО ЗАДРУГА)

У НОВОМЕ САДУ

Слободни смо доставити нашим цењ. муштеријама из места и са стране, да смо се снабдели из најбољих и првих извора са најбољим кожама и осталим прибором, који иде уз ципеларску струку и у стању смо, како у цени, тако и у ваљаности робе, да издржимо сваку конкуренцију. Поред тога је наша послуга тачна и брза.

Уједно извештавамо браћу ципеларе, да ћемо имати на стоваришту и херихтованих (скројених) ципела, а по захтеву херихтоваћемо их према послатој мери. Молимо да се учини само проба, па ће се свако уверити о ваљаности нашег сваковрсног материјала и необичне јефтине цене.

Имамо на стоваришту сваковрсних кожа, ђонова, флека, брандсолна, платна, дуга и свега што је потребно за наш занат. Исто тако имамо разноврсне боје и масти за ципеле. Све по најумеренијој цени.

Са поштовањем

ПРВА СРПСКА ЦИПЕЛАРСКА ЗАДРУГА
(КАО ЗАДРУГА)
У НОВОМЕ САДУ.

2—2 697

За сваког потребно, ненадмашимо, у дјејству непогрешимо.

Светски артикл, експорт за све земље.

CHIEF-OFFICE 48. BRIXTON-ROAD, LONDON S. W.

Најпоузданије, најбоље и у читавом свету прослављено и највише тражено кућевно средство јесте апотекара

A. Thierry's Balsam.

Ненадмашим против свију болести **груди, црне и беле цигерице, стомака и свих унутрашњих болести** За спољашње болести најуспешније

ЧУДНОВАТО ЛЕКОВИТО СРЕДСТВО.

Прави је само онда, кад има зелену заштитну марку **калуђерице,** као што горња слика показује и кад је на затварачу урезано: **Allein echt.** Производи годишње, које се може доказати, 6 милијуна флашица. — Поштом поручено коштају франко 12 малих или 6 дуплованих флашица **4 круне.** Једна флашица за пробу са упутством и списком свију стоваришта свих држава на свету **1 круна 20 потура. Разашиље се, само кад се новац у напред пошље.**

A. Thierry's Centifolien-Salbe

названа чудотворна маст, особито средство за извлачење бољa! Често су операције излишне. Овом је масти излечена једна 14-годишња првоточина у кости, за коју су рекли, да је неизлечима, а недавно је чак и једна 22-годишња рак-болест излечена! Дјејствује ванредно брзо код запаљења и рана свију врста. Дјејствује брзо, мекша и ослобађа ране свију страних делова, ма да су како дубоко зашле у рањама — Једна тегла са плаћеном поштарином коштa **1 круну 80 потура,** кад се новац у напред пошље. При већој поруци јефтиније. — Производи годишње 100.000 теглица

За ова два лековита средства имадем читаву архиву оригиналних признања из свију земаља на свету и која свакоме стоје на увид. — Треба се чувати подражавања и треба пазити, да је на свакој тегли урезана фирма: **Apotheke zum Schutzengel des A. Thierry** Где нема стоваришта, немојмо се дати наговорити на куповање фалишног и невредимог средства, већ тада треба **директно** поручити код

Apotheker A. Thierry's Fabrik in Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn.

(Lieferant des österr. k. k. Staatsbeamten-Verbandes).

(Contractor of the War-Office and the Admiralty, London). 567 11—25

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду